

med noen utvalgte referanser etter hvert kapittel og et brukbart stikkordregister. Mange, både nye og mer erfarne skribenter, vil ha glede av den.

Erlend Hem
Tidsskriftet

Litteratur

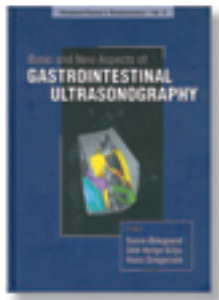
1. Hem E. Hvordan skrive en artikkel. Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 828.
2. Hem E. Alt er lett når man kan det. Tidsskr Nor Lægeforen 2003; 123: 1389.

Norsk lærebok i gastrointestinal ultralydundersøkelse

Svein Ødegaard, Odd Helge Gilja,
Hans Gregersen

Basic and new aspects of gastrointestinal ultrasonography

502 s, tab, ill. London: World Scientific Publishing, 2005. Pris GBP 74
ISBN 981-238-845-1

Bergensmiljøet har vært det ledende i Norge innen gastrointestinal ultralyd, mye takket være Svein Ødegaard. Han er en av forfatterne bak en ny lærebok for alle som driver med gastrointestinal diagnostikk, dvs. radiologer,

gastroenterologer og gastrokirurger.

Boken innledes med et kapittel om de fysiske prinsipper bak ultralyd og dopplertechnologi, fulgt av et kapittel om bruk av ultralyd i analyser av biomekaniske endringer generelt. Deretter følger et kapittel om ultralydundersøkelse av lever, galleveier og pancreas. Svakheten her, som i en del andre kapitler, er at ultralydundersøkelse ikke evalueres tilstrekkelig mot andre modaliteter. Klinisk vil de fleste i dag bruke CT røntgen som første undersøkelse ved utredning av abdominale lidelser, bortsett fra der det er mistanke om galleblæresykdom.

I kapitlene 4 og 5 beskrives endoskopisk ultrasonografi. Hovedfordelen med denne metoden er at lydproben kommer nær det vev som skal undersøkes og at man dermed kan bruke høye frekvenser som forbedrer oppløseligheten.

I tillegg til ultralydundersøkelsen har bergensmiljøet vært spesielt interessert i mage- og tarmkanalens motilitet og funksjonelle tarmlidelser. Bruk av ultralyd for å undersøke ventrikkelenes motilitet omhandles i kapittel 6.

Ultralyd med høy intensitet kan også brukes terapeutisk (kapittel 7). Innen ekkokardiografi har man lenge benyttet metoder med ekkodoppler for å vurdere hjertets

bevegelse. Her har man innført begrepet «strain» som betyr et vevs endring i lengde delt på vevets utgangslengde, samt «strain rate» som er «strain» delt på den tiden som går med til lengdeendringen. Disse begrepene og metodene kan også anvendes på gastrointestinaltractus (kapittel 8).

Ved å anvende bevegelige ultralydprober og moderne computere kan man fremstille tredimensjonale ultralydbilder. I kapittel 9 viser man at det er mulig å fremstille svært fine tredimensjonale bilder av organer i mage- og tarmkanalen og tilgrensende kjertler.

Ved duplexsonografi benytter man en kombinasjon av ultrasonografi og dopplermetodikk. I kapittel 11 viser forfatterne at denne metoden kan brukes til å evaluere antral motilitet og transpylorisk strømning. Relasjonen mellom de funn som gjøres i ventrikkelen og funksjonell dyspepsi, er imidlertid noe usikker.

Oppløseligheten ved ultralyd svekkes sterkt ved passasje gjennom organer som inneholder gass. For å bedre oppløseligheten kan hulorganer fylles med vann (hydrosonografi) (kapittel 12). Kapittel 13 omhandler bruk av lydmikroskopi. Metoden gjennomgås. Foreløpig har ikke akustisk mikroskopi fått noen vesentlig plass innen forskning eller klinikk.

I kapittel 14 omtales to av gruppens spesielle satsingsområder, nemlig ultralyd og funksjonell dyspepsi. Gruppen har gjort mange interessante enkeltobservasjoner, men det er vanskelig å trekke noen enhetlige slutninger av funnene. Det er vel heller ikke særlig overraskende når man tenker på hvor heterogen gruppen med funksjonell dyspepsi sannsynligvis er. Tilsvarende synes heller ikke ultralyd å ha noen plass i diagnostikken av refluks med øsofagitt (kapittel 16).

I kapittel 15 omtales endoskopisk ultrasonografi sin plass i gastrointestinal diagnostikk. Denne kan fullt ut konkurrere med andre modaliteter i oppløsningsevne og er uten tvil det beste hjelpemiddel man har når det gjelder vurdering av murale svulster. Metoden synes også å være vel egnet til evaluering av pancreassvulster og lidelser i galleveiene. Alt i alt synes endoskopisk ultrasonografi i dag å være den delen av ultralydundersøkelse som har størst utviklingspotensial innen klinisk gastroenterologi.

Det er imponerende at bergensmiljøet har laget en lærebok i ultralydundersøkelse. Boken har gjennomgående høy kvalitet. Mangelen er at den ikke helt bidrar til å vurdere ultralydundersøkelsens rolle mot øvrige bildemodaliteter.

Helge L. Waldum
Gastroenterologisk seksjon
Medisinsk avdeling
St. Olavs Hospital

God orientering om biomedisinsk forskningsetikk

Birgitta Forsman
Etik i biomedisinsk forskning – en orientering
216 s. Lund: Studentlitteratur, 2005.
Pris SEK 234
ISBN 91-44-03662-0

Denne orienteringen i forskningsetikk, med hovedvekt på biomedisinsk forskning, er beregnet på alle som kommer i kontakt med biologisk og medisinsk forskning. Dette er altså en ganske vidt definert målgruppe, som

spenner fra aktive forskere til politikere og journalister. Dette stiller store krav til fremstillingen. Jeg synes forfatteren, som er dosent i vitenskapsteori, har maktet denne utfordringen på en fin måte, blant annet ved at hun gjennom hele boken belyser prinsipper og problemer med faktiske og tenkte hendelser og situasjoner. Hennes intensjon har vært å peke på forskningsetiske problemer heller enn å komme med løsninger, selv om hun enkelte steder også anviser forslag til løsninger. Fordi den er så generell i sin oppbygning, gjør det ikke så meget at den er skrevet ut fra svenske forhold, for eksempel svensk lovgivning.

Bokens fire første kapitler omtaler mer generelle aspekter ved etikk og moral, forskningsetikk, god forskningsskikk og etiske problemer knyttet til vitenskapelig publisering. De neste kapitlene tar for seg mer spesifikt biomedisinske emner, som forsøk på mennesker og dyr, nye biologiske og medisinske utfordringer, etikkomiteer og til slutt et kapittel om forskeres frihet og ansvar. Boken har også 110 aktuelle referanser og et hendig stikkordregister.

Selv satte jeg kanskje størst pris på det første (og lengste) kapitlet, Etik og moral, vad är det?, som på en enkel måte klargjorde en del forhold som for en ignorant som meg har vært ganske så uklare, for eksempel hva som er forskjellen mellom etikk og moral. Selvsagt visste jeg at dette var to sider av samme sak, men ikke at forholdet mellom disse to begrepene kunne sammenliknes med forholdet mellom grammatikken og det talte språk, eller trafikkreglene og hvordan vi oppfører oss i trafikken for den saks skyld.

Boken er skrevet på svensk. Det gjør den selvsagt litt tyngre å lese, men jeg vil likevel anbefale den til alle som ønsker en mer systematisk gjennomgang av biomedisinsk forskningsetikk. Jeg vet ikke i hvilken grad de medisinske fakulteters nye forskerlinjer har et eget pensum i dette temaet